

Warszawa, 20 kwietnia 2005 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Prof. dr Andrzej ZOLL

RPO- 498990-XI/05/JA

00-090 Warszawa   Tel. centr. 551 77 00
Al. Solidarności 77   Fax 827 64 53

Pani Izabela Jaruga-Nowacka

Wiceprezes Rady Ministrów
Minister Polityki Społecznej

Kierunek zmian w systemie opieki nad dzieckiem, w szczególności rozwój form opieki rodzinnopodobnej jest od lat przedmiotem mojej szczególnej uwagi. Kolejne zmiany prawa dotyczącego finansowania rodzin zastępczych powodują, że zmuszony jestem ponownie wyrazić swe zaniepokojenie co do przyszłości tej ważnej formy opieki nad dzieckiem pozbawionym pieczy rodzicielskiej.

Od wielu lat - ostatnio na podstawie § 16 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 września 2001 r. w sprawie rodzin zastępczych (Dz.U. z 2001 r. Nr 120, poz. 1284) - wypłacane było jednorazowe świadczenie pieniężne na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami dziecka przyjmowanego do rodziny zastępczej. Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 18 października 2004 r. w sprawie rodzin zastępczych (Dz.U. Nr 233, poz. 2344) nie przewiduje tego świadczenia. W obowiązującym stanie prawnym brak jest więc podstaw do wsparcia finansowego (poza systemem zasiłków celowych) rodzin zastępczych, podczas gdy w okresie przyjmowania dziecka do rodziny ponoszą one koszty, których nie pokrywa wypłacana co miesiąc

pomoc pieniężna na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dziecka. Przyznawana jest ona zresztą, jak sama nazwa wskazuje, na inne cele.

Podjęcie niespójnych systemowo działań i rozwiązań nie tylko nie prowadzi do popularyzacji tej formy opieki nad dzieckiem, ale wręcz skutkować może zablokowaniem rozwoju idei rodzicielstwa zastępczego. Całościowy przegląd tej problematyki pozwala zauważyć z jednej strony rozwijającą się aktywność powiatów skierowaną na tworzenie rodzin zastępczych, z drugiej zaś strony - kolejną, niekorzystną zmianę przepisów prawa, w sytuacji, gdy bardzo odczuwalne dla rodzin zastępczych było wyłączenie z dniem 1 maja 2004 r. dzieci w tych rodzinach z kręgu uprawnionych do świadczeń rodzinnych. Zlikwidowanie jednorazowego świadczenia dotkliwie uderza w tworzące się rodziny zastępcze i rodziny, które chcą przyjąć nowych wychowanków.

W mojej opinii polityka w sferze zabezpieczenia praw dzieci powinna być prowadzona szczególnie odpowiedzialnie. Przejęcie z początkiem tego roku przez powiaty odpowiedzialności finansowej za dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych sprawia, że wiele powiatów dąży do zmiany kosztownej, a przede wszystkim niekorzystnej dla dzieci opieki typu zakładowego (w załączeniu przykładowe pismo). Tendencja taka może przyspieszyć jakościowy przełom w opiece zastępczej. Faktem jest, że samorząd wykonując nałożone nań zadania organizowania i finansowania rodzin zastępczych (art. 19 pkt 3 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej; Dz.U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593 ze zm.) ma możliwość kreowania własnej polityki dodatkowego ich wspierania. Jednakże dotychczasowe doświadczenia w tej materii, szczególnie zaś - powtarzające się na przełomie ostatnich lat kłopoty finansowe samorządów nie gwarantują, że rodziny zastępcze będą dodatkowo wspierane. Państwo winno niezwłocznie wprowadzić system finansowego wsparcia powiatów dla celów tej pomocy, a w istocie - dla celów reorganizowania systemu opieki w powiatach.

Prawo dziecka do zapewnienia mu rodzinnej formy pieczy zastępczej wyrażone w art. 20 Konwencji o prawach dziecka jest prawem subsydiarnym do prawa dziecka do wychowania w rodzinie (art. 7 ust 1 Kopd.). Jest to podstawowe prawo dziecka. Konsekwencje jego naruszania, bolesne dla samych dzieci i ciężące na ich przyszłości, są coraz częściej lepiej rozumiane przez samorządy.

Zwracam się zatem do Pani Premier, na podstawie art. 16 ust. 1 oraz 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o RPO (Dz.U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147) o rozważenie podjęcia działań w kierunku systemowego wsparcia finansowego powiatów, które nadają właściwy kierunek opiece nad dzieckiem pozbawionym trwale lub czasowo opieki rodzicielskiej. Będę zobowiązany za stanowisko Pani Premier w sprawie.

Załącznik 3

/-/